

Dorota Kwiatkowska-Ciotucha

UDZIAŁ WYŻSZYCH UCZELNI W REALIZACJI PROJEKTÓW FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

1. Wstęp

Jedną z podstawowych korzyści wejścia Polski do Unii Europejskiej jest możliwość pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych. Fundusze strukturalne mają na celu wzmocnienie spójności ekonomicznej i społecznej krajów Unii poprzez promowanie innowacyjnych i nowoczesnych rozwiązań w zakresie zarówno infrastruktury, jak i problemów społecznych. W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) finansowane są przedsięwzięcia wspierające działania podejmowane w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Są to głównie projekty badawcze, szkoleniowe i doradcze. Ze względu na charakter możliwych do sfinansowania działań potencjalnymi wnioskodawcami projektów EFS są instytucje szkoleniowe, w tym wyższe uczelnie. Wykorzystując środki EFS, wyższe uczelnie mogą zarówno doskonalić swoją ofertę edukacyjną, jak i (głównie poprzez projekty badawcze) dostosować ją do aktualnych potrzeb rynku pracy.

Celem artykułu jest dyskusja na temat specyficznych problemów pojawiających się w procesie aplikowania o środki oraz w zarządzaniu projektami finansowanymi z EFS, realizowanymi przez szkoły wyższe. Rozważania oparto na procedurach wdrożonych w Polsce w pierwszym okresie programowania oraz proponowanych rozwiązaniach na lata 2007-2013. Temat zilustrowano praktycznymi spostrzeżeniami z realizacji projektów finansowanych z EFS, których wnioskodawcą jest Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

2. Udział szkół wyższych w realizacji projektów z EFS w Polsce w latach 2004-2006

Analizując możliwości zewnętrznego finansowania rozwoju kadr polskich przedsiębiorstw, urzędów i instytucji ze środków funduszy strukturalnych, warto podkreślić szczególną rolę, jaką mają do odegrania w tym obszarze szkoły wyższe. Z jednej

strony środki z funduszy strukturalnych pozwalają na rozwój uczelni i skuteczniejsze osiąganie ich celów statutowych, z drugiej zaś współpraca uczelni z sektorem przedsiębiorstw, urzędami i instytucjami w regionie przyczynia się do realizacji misji uczelni. W rezultacie prowadzi to do podnoszenia kwalifikacji kadr ludzi pracujących w regionie oraz zapewnia wzmocnienie pozycji konkurencyjnej regionu, przyczyniając się do rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy. W pierwszym okresie programowania szkoły wyższe miały możliwość aplikowania o środki przeznaczone na projekty inwestycyjne (w ramach działania 1.3.1 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)), badawcze (głównie w ramach działań 2.1 i 2.6 ZPORR) i szkoleniowo-doradcze (przede wszystkim w ramach działania 2.3 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich oraz działania 2.1 ZPORR). W przypadku projektów szkoleniowych dobrze przygotowana kadra wykładowców, sprawdzone metodyki nauczania adresowane do konkretnych grup beneficjentów, poparta wieloletnim doświadczeniem rzetelna diagnoza potrzeb oraz zwykle bardzo dobra baza lokalowa gwarantują powodzenie przez uczelnie szkoleń na najwyższym poziomie. Ponadto ze względów merytorycznych szkoły wyższe jako jedyne uprawnione do tego podmioty mają możliwość organizowania szkoleń o charakterze studiów podyplomowych. Ze względu na prestiż tego typu szkoleń zainteresowanie ze strony pracodawców i pracowników przedsiębiorstw ofertą studiów podyplomowych jest bardzo duże. Jednakże podstawowa oferta studiów, ze względu na duże koszty, często jest poza zasięgiem osób pracujących w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. W tym kontekście możliwość uczestniczenia w dofinansowywanych z EFS studiach podyplomowych, gdzie wkład prywatny przedsiębiorstwa wynosi 20% kosztów, jest dużą szansą dla kadr tego sektora.

Jednak, jak pokazały wyniki badania przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego¹ w drugiej połowie 2005 r., uczelnie bardzo sceptycznie podchodzą do projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych. O ile nie ma żadnych wątpliwości co do zasadności aplikowania o środki w przypadku projektów inwestycyjnych, o tyle realizacja projektów badawczych i szkoleniowych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego napotyka poważne opory. Opory te mają podłoże dwojakiego rodzaju. Pierwsze wynikają z nadmiernie zbiurokratyzowanych i skomplikowanych procedur aplikowania i realizacji projektów. Problemy związane z zarządzaniem projektami finansowanymi ze środków EFS są szczególnie widoczne w dużych publicznych uczelniach (por. np. [*Identyfikacja barier...* 2006; *Podręcznik zarządzania...* 2007]). Szkoły wyższe mające doświadczenie w realizacji projektów badawczych w ramach europejskich programów ramowych nie są skłonne do aplikowania o środki z funduszy strukturalnych na projekty szkoleniowe czy badawcze. Przedstawiciele uczelni zwracają uwagę przede wszyst-

¹ Badanie przeprowadzone na zlecenie MRR przez Case-Doradcy Sp. z o.o. dotyczyło charakterystyki wszystkich typów projektów realizowanych przez uczelnie ze środków funduszy strukturalnych (stan na 31.07.2005 r.).

kim na niemożność rozliczania kosztów pośrednich, a ponadto niekompetencje urzędników w instytucjach wdrażających, zbiurokratyzowane procedury, niestabilność wytycznych, uznaniowość decyzji oraz opóźnienia w płatnościach. Drugi rodzaj oporów, które są widoczne w szkołach wyższych, wynika z małej elastyczności przyjętych w ich strukturach rozwiązań. Zwłaszcza w dużych uczelniach publicznych brakuje koordynacji działań i współpracy pomiędzy osobami realizującymi projekty. Skomplikowana struktura organizacyjna uczelni rodzi konieczność powołania jednostki koordynującej działania związane z aplikowaniem o środki z funduszy strukturalnych oraz ich prawidłowym rozliczaniem. Komórka ta powinna mieć jednak przede wszystkim merytoryczny, a nie administracyjny charakter. W przypadku projektów szkoleniowych i badawczych osoby pracujące w takiej jednostce powinny z jednej strony mieć głęboką wiedzę z zakresu aktualnej diagnozy potrzeb oraz merytorycznych obszarów działań podejmowanych przez uczelnię, z drugiej strony na bieżąco śledzić możliwości zewnętrznego finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Niestety, jak pokazują dotychczasowe doświadczenia, duże uczelnie publiczne albo nie są zainteresowane tworzeniem takich struktur, albo – co z przykrością trzeba stwierdzić, staje się dominującym standardem – zatrudniane są w tych jednostkach osoby przypadkowe, zwykle bez znajomości merytorycznej specyfiki działalności uczelni. W obu przypadkach prowadzi to do niewykorzystywania szans i braku zainteresowania aplikowaniem o środki z EFS. Sytuacja znacznie lepiej wygląda w uczelniach prywatnych, zwykle mniejszych, o znacznie mniej skomplikowanej strukturze. Niebagatelne znaczenie dla efektywnego aplikowania o środki z EFS ma również nastawienie władz uczelni, w tym przede wszystkim branie pod uwagę niematerialnych, miękkich efektów realizacji projektów szkoleniowych, takich jak promocja i prestiż uczelni, realizacja misji uczelni, podniesienie konkurencyjności kadr w regionie, kompleksowość oferty.

Jak pokazują wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie MRR [*Typy projektów...* 2005], w pierwszym roku aplikowania o środki z funduszy strukturalnych obserwowane było duże zróżnicowanie terytorialne wnioskodawców. W przypadku projektów szkoleniowych szczególnie aktywne były uczelnie z województw mazowieckiego, dolnośląskiego i pomorskiego, najmniejsze zainteresowanie obserwowano w województwach opolskim, świętokrzyskim i lubuskim. Wnioskodawcami były przede wszystkim uczelnie mające siedzibę w dużych miastach. Wśród projektów szkoleniowych przeważały uczelnie publiczne, projektami badawczymi w większym stopniu zainteresowane były uczelnie prywatne. Wyniki badania wskazały na konieczność znacznego zaangażowania filii wyższych uczelni w proces pozyskiwania środków – do lipca 2005 r. żadna z filii samodzielnie nie realizowała projektów finansowanych z funduszy strukturalnych. Wśród projektów szkoleniowych w ramach działania 2.3 SPO RZL do lipca 2005 r. podpisano 84 umowy do projektów, w których wnioskodawcami były wyższe uczelnie. Kwota podpisanych umów stanowiła 10% przyznanego wsparcia ogółem. W przypadku działania 2.1 ZPORR były to odpowiednio 42 projekty na kwotę stanowiącą 4% ogółu dofinansowania.

Warto podkreślić, że obserwowane w szkołach wyższych problemy związane z aplikowaniem o środki i wdrażaniem projektów finansowanych z funduszy strukturalnych są podobne do tych widocznych we wdrażaniu programów ramowych. Pokutuje brak profesjonalnego systemu zarządzania projektami w jednostkach naukowych oraz konieczność stworzenia odpowiednich procedur. Jak wynika z raportu Krajowego Punktu Kontaktowego [Siemaszko, Supel 2006, s. 47], problemy pojawiające się w jednostkach badawczych to m.in. niedocenywanie wysiłku osób prowadzących projekty europejskie. Wynika to prawdopodobnie z niewielkiego udziału projektów badawczych czy wdrożeniowych w ocenie parametrycznej jednostki. Ponadto brak pełnej znajomości organizacyjnej i finansowej zasad rozliczania projektów oraz niestabilne przepisy powodują niechęć kierowników jednostek do podejmowania działań w ramach programów ramowych. Dodatkowo często pojawiające się problemy z wkładem własnym oraz rejestracja czasu pracy sprawiają, że ogólnie projekty europejskie traktowane są jako wielka uciążliwość, zwłaszcza w służbach kvestury.

3. Projekty realizowane w ramach EFS przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu w ramach EFS w pierwszym okresie programowania realizuje siedem projektów szkoleniowych (cztery projekty w ramach SPO RZL działanie 2.3, schemat a, trzy projekty w ramach ZPORR działanie 2.1) oraz dwa projekty badawcze (w ramach ZPORR działanie 2.1). Aplikacja o środki unijne poprzedzona była dogłębną analizą potrzeb przedsiębiorstw w regionie, z nastawieniem na sektor MŚP. W przypadku SPO RZL trzy projekty mają charakter otwarty, jeden o charakterze zamkniętym realizuje szkolenia dla przedsiębiorstwa Fagor Mastercook SA². Wśród szkoleń otwartych dominują studia podyplomowe dla sektora MŚP realizowane w ramach dwóch projektów: *Innowacyjny menedżer*³ oraz *Innowacyjny menedżer 2*⁴, oferujące łącznie 25 edycji studiów podyplomowych na różnych kierunkach dla 750 osób. Przykładem szkoleń adresowanych do przedsiębiorstw sektora MŚP oraz przedsiębiorstw dużych jest projekt *Menedżer bez granic*⁵ dla 270 osób, oferujący kształcenie składające się ze szkoleń w dwóch językach obcych oraz wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Wszystkie szkolenia adresowane bezpośrednio do przedsiębiorstw cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem

² Projekty SPO RZL, działanie 2.3, schemat a: Szkolenia jako element transferu wiedzy w dużym przedsiębiorstwie (nr projektu SPORZL/2.3a/1/02/0030), okres realizacji 2005-2007.

³ Projekty SPO RZL, działanie 2.3, schemat a: Innowacyjny menedżer. Studia podyplomowe dla pracodawców i kadr MSP (nr projektu SPORZL/2.3a/1/02/0029), okres realizacji 2005-2007.

⁴ Projekty SPO RZL, działanie 2.3, schemat a: Innowacyjny menedżer 2. Studia podyplomowe dla pracodawców i kadr MSP (nr projektu SPORZL/2.3a/3/02/0006), okres realizacji 2006-2008.

⁵ Projekty SPO RZL, działanie 2.3, schemat a: Menedżer bez granic. Szkolenia z ICT oraz obcojęzycznej komunikacji biznesowej (nr projektu SPORZL/2.3a/2/02/0039), okres realizacji 2005-2006.

oraz są wysoko oceniane przez beneficjentów ostatecznych. Świadczą o tym wysokie oceny uzyskiwane na etapie ewaluacji otrzymanego wsparcia oraz uczestnictwo w kolejnych szkoleniach przedstawicieli przedsiębiorstw, które skierowały pracowników na szkolenia we wcześniejszych edycjach.

Jeszcze większą popularnością, głównie ze względu na to, że są bezpłatne, cieszą się szkolenia realizowane w ramach działania 2.1 ZPORR. Dwa z realizowanych w tym działaniu projektów szkoleniowych dotyczą szkoleń z zakresu nowoczesnych technologii informacyjnych oraz innowacyjnych metod zarządzania⁶, trzeci to szkolenia z języków obcych, w ramach którego oferowane są do wyboru szkolenia z sześciu języków⁷. Wśród beneficjentów ostatecznych tych projektów przeważają pracownicy dolnośląskich przedsiębiorstw. Łącznie w ramach trzech projektów przeszkolonych zostanie ponad 800 osób. Podobnie jak w przypadku szkoleń z SPO RZL tak i tutaj beneficjenci ostateczni bardzo wysoko oceniają oferowane w ramach projektów szkolenia.

Oceniając trzyletni okres aplikowania i wdrażania projektów z EFS na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (pierwsze projekty przygotowywano w drugiej połowie 2004 r.), warto zwrócić uwagę na korzyści płynące dla uczelni wyższych z realizacji dofinansowanych projektów szkoleniowych. Z punktu widzenia procesu dydaktycznego najważniejsza jest możliwość sprawdzania poprawności programów nauczania oraz stosowanej metodyki prowadzenia zajęć. Konieczność bieżącej ewaluacji wszystkich trenerów oraz zakresu tematycznego prowadzonych szkoleń wpływa mobilizująco na zaangażowanie osób prowadzących i jakość szkoleń pod względem zarówno organizacyjnym, jak i merytorycznym. Realizacja projektów finansowanych z EFS to również bardzo dobre źródło promocji własnej działalności uczelni i bardzo korzystnie wpływa na postrzeganie szkoły przez lokalną społeczność. Ma to niebagatelne znaczenie w sytuacji nadchodzącego w najbliższych latach niżu demograficznego. Dodatkowo zakupiony bądź amortyzowany ze środków projektu sprzęt komputerowy po zakończeniu jego realizacji staje się własnością uczelni. Ponadto zatrudnienie własnej kadry wykładowców w charakterze trenerów w ramach umów cywilnoprawnych daje możliwość dodatkowych zarobków i wpływa na ich większe przywiązanie do macierzystej uczelni.

Realizując projekty szkoleniowe, Uniwersytet Ekonomiczny współpracuje z dwiema instytucjami wdrażającymi (IW), tj. z PARP oraz z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy. W realizacji projektów nie napotkano jak na razie istotnych problemów, jednak niestabilność procedur, uznaniowy charakter interpretacji niektórych zapisów dokumentów programowych przez urzędników IW oraz olbrzymie problemy z udokumentowaniem kosztów związanych z użytkowaniem własnego majątku

⁶ Projekty ZPORR, działanie 2.1. Nowoczesny menedżer. Szkolenia z ICT oraz innowacyjnych metod zarządzania (nr projektu Z/2.02/II/2.1/3/05) oraz Nowoczesny urzędnik wizytówką Dolnego Śląska (nr projektu Z/2.02/II/2.1/60/06).

⁷ Projekt ZPORR, działanie 2.1. Doskonalenie sprawności w obcojęzycznej komunikacji urzędowej i biznesowej (nr projektu Z/2.02/II/2.1/49/05).

na cele realizacji szkoleń mogą doprowadzić do znacznego zmniejszenia zainteresowania ze strony kierownictwa uczelni możliwościami aplikowania o środki na projekty szkoleniowe w drugim okresie programowania, tj. w latach 2007-2013. Projekty EFS są również źródłem wielu problemów w samej uczelni. Poza typowymi trudnościami związanymi z wadami struktury macierzowej, przede wszystkim wynikającymi z istnienia dwóch ośrodków władzy (struktury zarządzania uczelnią i zarządzania projektem), główne problemy pojawiające się w trakcie realizacji to:

- trudności ze stworzeniem odpowiedniego klimatu dla realizacji projektów,
- brak wypracowanych formalnych procedur działania na etapie zarówno aplikacji wniosku, jak i zarządzania realizacją projektu,
- nieregulowana sytuacja dodatkowego wynagradzania własnych pracowników uczestniczących przy realizacji projektów.

Problemy, z którymi boryka się Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu przy realizacji projektów z EFS, są typowe dla dużych instytucji szkoleniowych. Zostały one dostrzeżone przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Zastosowany od 2006 r. program naprawczy oraz związane z nim uproszczenie procedur przyczyniło się do uelastycznienia stosowanych przez instytucje wdrażające rozwiązań i znacznego zwiększenia efektywności współpracy tych instytucji z uczelniami.

4. Możliwości realizacji projektów z EFS przez szkoły wyższe w Polsce w latach 2007-2013

Zgodnie z Narodową Strategią Spójności całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich przez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej działania podejmowane w ramach finansowania z EFS mają przyczynić się do realizacji odnowionej Strategii lizbońskiej, a w jej ramach Europejskiej strategii zatrudnienia. W myśl zapisów PO Kapitał Ludzki alokacja finansowa programu na lata 2007-2013 wyniesie 11,5 mld euro, w tym środki EFS stanowiąc będą 85%, tj. 8 126 mln euro, a środki krajowe 15%, tj. 1 434 mln euro [Program Operacyjny... 2007; Szczegółowy opis... 2007]. Planowany podział środków finansowych w ramach PO KL to komponent centralny (40%) oraz komponent regionalny (60%). W ramach komponentu regionalnego środki zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych, natomiast w ramach komponentu centralnego środki zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie dla struktur i systemów. PO Kapitał Ludzki składa się z 9 priorytetów merytorycznych, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym. Priorytety realizowane centralnie to:

- priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna;
- priorytet II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących;
- priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty;
- priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka;
- priorytet V. Dobre rządzenie.

Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

- priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich;
- priorytet VII. Promocja integracji społecznej;
- priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki;
- priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Z punktu widzenia działalności uczelni bezpośrednio znaczenie ma priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka (środki przeznaczone to 960 mln euro, czyli 8,41% środków ogółem) poprzez podnoszenie standardów kształcenia w szkołach wyższych oraz dostosowanie ich do aktualnych wymogów. Instytucją wdrażającą dla tego priorytetu będzie minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego. W ramach priorytetu IV szczególnie interesujące wydaje się działanie 4.1. Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni, z budżetem ok. 899 mln euro. Celem działania będzie budowa potencjału rozwojowego uczelni poprzez umożliwienie im rozszerzenia i wzbogacenia oferty edukacyjnej. W ramach projektów konkursowych w poddziałaniu 4.1.1 (Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni) uczelnie będą mogły starać się o środki m.in. na programy rozwoju uczelni obejmujące m.in.:

- przygotowywanie, otwieranie i realizację nowych kierunków studiów;
- dostosowywanie programów na istniejących kierunkach studiów do potrzeb rynku pracy;
- rozszerzanie oferty edukacyjnej uczelni o programy, kursy, zajęcia fakultatywne skierowane do studentów i słuchaczy oraz do osób zewnętrznych (zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w kształceniu ustawicznym);
- opracowywanie programów i materiałów dydaktycznych oraz wdrożenie programów kształcenia w formie e-learningu (studia wyższe, podyplomowe, kursy);
- lepsze przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy, m.in. przez wzmocnienie roli akademickich biur karier.

W działaniu 4.2 (Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R) z budżetem ok. 61 mln euro w ramach projektów konkursowych będzie można otrzymać dofinansowanie m.in. na:

- projekty dotyczące kształtowania umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacji wyników (kursy, szkolenia),
- projekty dotyczące podnoszenia świadomości pracowników systemu B+R oraz przedsiębiorców w zakresie wagi badań naukowych i prac rozwojowych dla gospodarki,
- przedsięwzięcia upowszechniające osiągnięcia naukowe w procesie kształcenia.

Priorytety, które w dużej mierze adresowane są do szkół wyższych, to przede wszystkim priorytet II (środki przeznaczone to 672 mln euro, czyli 5,89% środków ogółem) oraz VIII (środki przeznaczone to 1 588 mln euro, czyli 13,91% środków ogółem). W priorytecie II warto zwrócić uwagę na działanie 2.1. Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki, dla którego budżet zaplanowano na ok. 504 mln euro (instytucja wdrażająca: Polska Agencja Rozwoju Zasobów Ludzkich). W ramach tego działania będzie można aplikować o projekty szkoleniowe realizujące:

- ogólnopolskie i ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla przedsiębiorców (lub grup przedsiębiorców) przygotowane na podstawie indywidualnych strategii rozwoju firm,
- ogólnopolskie i ponadregionalne otwarte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla pracowników przedsiębiorstw delegowanych przez pracodawców,
- studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw delegowanych przez pracodawców.

W priorytecie VIII ciekawe jest przede wszystkim działanie 8.1. Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, z budżetem ok. 1 270 mln euro (instytucja wdrażająca: instytucja wskazana przez samorząd województwa). W poddziałaniu 8.1.1. Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw w ramach projektów konkursowych będzie można otrzymać dofinansowanie na:

- ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP), w tym dla osób samozatrudnionych, w zakresie m.in. ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości (z wyłączeniem doradztwa związanego z procesami inwestycyjnymi);
- szkolenia skierowane do osób zatrudnionych o niskich kwalifikacjach
- lub innych dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności (z wył. form szkolnych).

Porównując planowane w ramach PO Kapitał Ludzki możliwości aplikowania o środki z EFS z rozwiązaniami z poprzedniego okresu programowania, warto zwrócić uwagę na kilka ważkich spraw. Przede wszystkim w nowych rozwiązaniach dano znacznie większą samodzielność regionom. Dotyczy to zarówno procentowego udziału środków przeznaczonych na komponent regionalny, jak i możliwych w ramach tego komponentu typów projektów. Inną sprawą wartą podkreślenia jest zwiększenie elastyczności proponowanych rozwiązań. Działania w ramach poszczególnych priorytetów wskazują jedynie na ogólne typy możliwych do realizacji projektów,

bez drobiazgowego wskazywania np. grup wnioskodawców czy beneficjentów ostatecznych projektów zgłaszanych do poszczególnych działań. Takie rozwiązanie zapewne zdynamizuje proces aplikowania o środki, umożliwi także składanie, zależnie od konkretnych potrzeb, projektów adresowanych do tej samej grupy beneficjentów ostatecznych do różnych priorytetów i działań. Kolejną sprawą o olbrzymim znaczeniu dla powodzenia całego przedsięwzięcia jest planowane znaczne uproszczenie zarówno procedur aplikacyjnych, jak i, a może przede wszystkim, procedur stosowanych w zakresie rozliczania przyjętych do realizacji projektów. Istotnym *novum* jest wprowadzenie możliwości cross-financingu, tzn. finansowania w ramach projektów z EFS wydatków kwalifikowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wydatki te mogą stanowić do 10% kosztów kwalifikowanych, zrefundowanych na poziomie priorytetu programu operacyjnego. W obszarze procedur rozliczania projektów za najważniejsze uznać należy wprowadzenie możliwości rozliczania kosztów pośrednich (ryczałtowo do wysokości 20% bezpośrednich kosztów projektu). Oznacza to umożliwienie rozliczania ryczałtem m.in. kosztów związanych z użytkowaniem własnego majątku wnioskodawcy wykorzystywanego na cele projektu [Komentarz do... 2007, s. 50-51].

5. Podsumowanie

Środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego to dodatkowe możliwości dla polskich wyższych uczelni w obszarze doskonalenia swojej oferty badawczej i edukacyjnej oraz lepszego dostosowania jej do wymogów aktualnego rynku pracy. Doświadczenia pierwszego okresu programowania w Polsce wskazują, że proces zarówno aplikowania o środki, jak i rozliczania otrzymanych dotacji jest długi, trudny i nadmiernie zbiurokratyzowany. Problemy pojawiające się w obszarze zarządzania projektami są szczególnie widoczne w publicznych wyższych uczelniach, które ze względu na skostniałą strukturę nie są przygotowane do efektywnych i elastycznych działań w zakresie dostosowywania się do wymogów unijnych i krajowych instytucji kierujących wdrażaniem środków unijnych. Dodatkowo niestabilność procedur oraz fluktuacja kadr w instytucjach wdrażających powodują, że dotychczas uczelnie w małym stopniu zainteresowane były w pozyskiwanie środków z EFS.

Zdaniem przedstawicieli instytucji wdrażających, doświadczenia nabyte w latach 2004-2006 powinny zaowocować znacznym usprawnieniem i urealnieniem procedur stosowanych w kolejnym okresie programowania. Według założeń, w latach 2007-2013 całość środków z EFS ma być wydatkowana w ramach jednego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w którym możliwa będzie realizacja projektów szkoleniowych i badawczych zorientowanych na poprawę sytuacji na rynku pracy oraz podnoszenie kwalifikacji kadr przedsiębiorstw. Wyższe uczelnie powinny wykorzystać możliwości finansowania zewnętrznego dla własnego rozwoju i doskonalenia proponowanych programów nauczania.

Literatura

- Identyfikacja barier w realizacji działań współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.
- Komentarz do Aktów Prawnych Wspólnot Europejskich w zakresie Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności na lata 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Podręcznik zarządzania projektami miękkimi w kontekście Europejskiego Funduszu Społecznego*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Siemaszko A., Supel J., *Uczestnictwo polskich zespołów w Programach Ramowych Badań, Rozwoju Technologii i Wdrożeń UE*, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, Warszawa 2006.
- Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Typy projektów realizowanych przez uczelnie wyższe w ramach programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE oraz ich znaczenie dla wzmocnienia roli szkół wyższych i przygotowania ich do odgrywania kluczowej roli w procesie tworzenia konkurencyjnej gospodarki regionalnej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2005.

PARTICIPATION OF POLISH UNIVERSITY IN PROJECT FINANCING FROM EUROPEAN SOCIAL FUNDS

Summary

The paper presents results of the analysis of possibilities connected with projects' realization financed from European Social Funds provided by university. Some experiences from the first period of structural funds realization in Poland are discussed. In the research some barriers and threads arising in particular step of project's realization are presented. Proposals planned for the period of 2007-2013 are also described. For the illustration, some experiences from project realization in the Wrocław University of Economics are presented and discussed.

Dorota Kwiatkowska-Ciotucha – dr inż., adiunkt w Katedrze Prognoz i Analiz Gospodarczych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.